

UNIDADE 1: ORIGEM DA FILOSOFIA. OS PRESOCRÁTICOS

HISTÓRIA DA FILOSOFIA

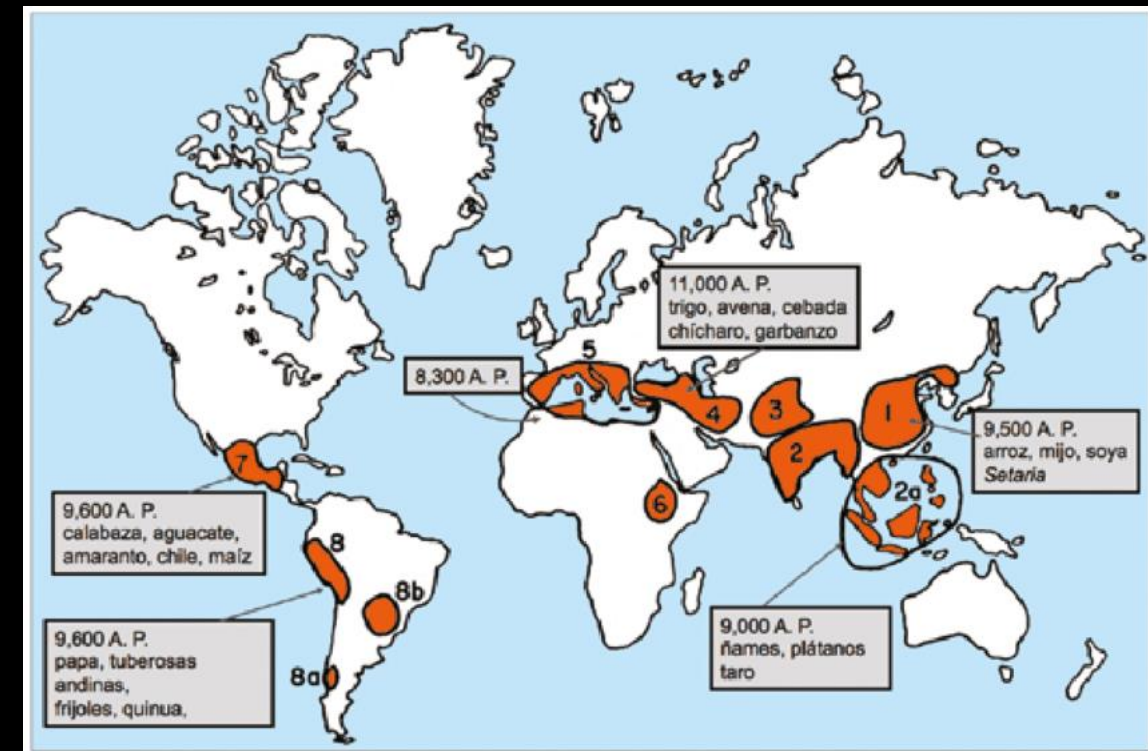

AS ORIXES DO SER HUMANO

- **Primeiro homínido** datado ó redor de hai **7 millóns de anos** (Sahelanthropus tchadensis).
- Os homínidos non teñen grandes vantaxes evolutivas con respecto a outras especies excepto a súa intelixencia.
- Evento clave: **Descubrimento do lume** (hai 1 millón de anos). É clave porque:
 - Aporta **protección** fronte a outros depredadores.
 - Aporta **luz** permitindo o traballo **fóra das horas naturais de luz**, modificando así o comportamento e hábitos.
 - Permite **fabricar mellores ferramentas e armas**.
 - Permite **cociñar** a comida o que ten coma consecuencia:
 - **Maior aporte enerxético** (maior absorción de proteínas e hidratos de carbono e menor enerxía requirida para a dixestión):
 - Maior capacidade de traballo e resistencia
 - **Permite o desenvolvemento final do cerebro** (o cerebro consome arredor do 20% da enerxía total)
 - **Desintoxica e desparasita** os alimentos permitindo:
 - Mellora na saúde.
 - Destete temperá dos nenos → Posibilidade de ter máis fillos.

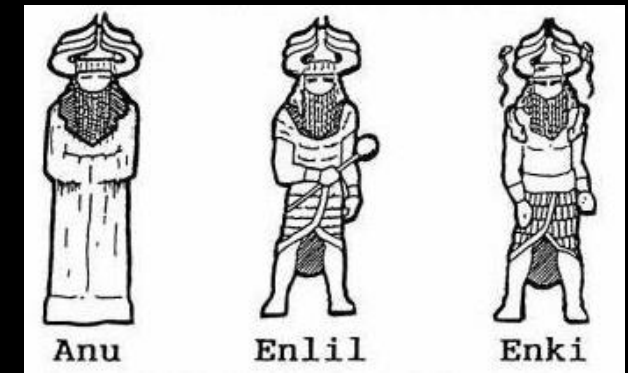
O DESENVOLVEMENTO DA AGRICULTURA E A GANDERÍA

- A recolección en sí data de hai 900000 anos.
- Depende da zona se desenvolve de xeito distinto en tempo e forma.
- Fúndanse as **primeiras cidades** e os primeiros sistemas de **organización urbana** e organizacións sociais xa que se abandona a vida nómade.
- Permite a **especialización** → Gran desenvolvemento cultural e técnico.

AS PRIMEIRAS CIVILIZACIÓNS

- Exipcios (ca. 5000 a.C – 332 a.C)
- Sumerios (ca. 4000 a.C. – 1750 a.C)
- Chinos (ca. 5000 a.C – actualidade)
- Val do Indo (ca. 3300 a.C)
- Minoica (ca. 2000 a.C) → Rapto de Europa

AS PRIMEIRAS CIVILIZAÇÕES

- Babilonios (1890 a.C. – 539 a.C.)
- Assírios (3000 a.C. – 609 a.C.)
- Cananeos (3000 a.C.)

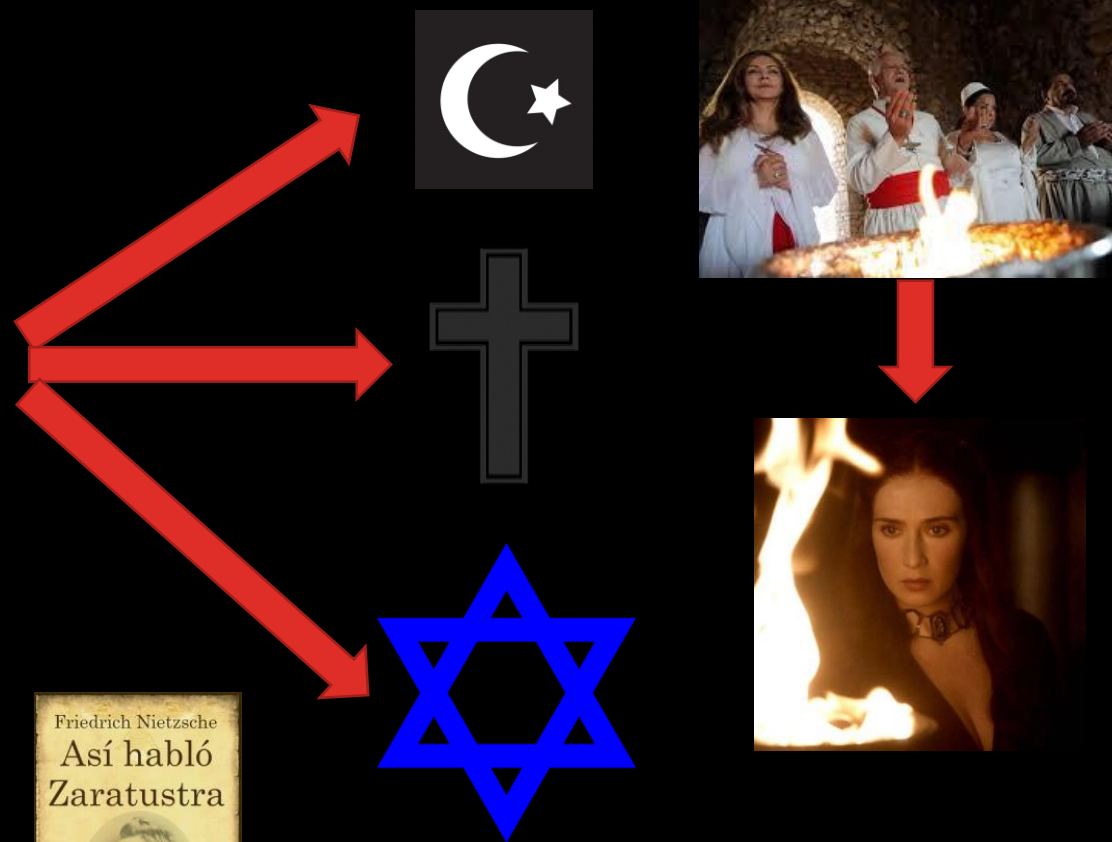
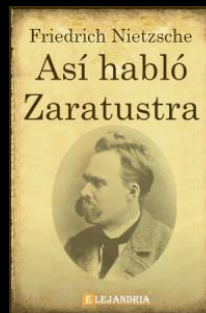

SÉCULO VI A.C. : O SÉCULO CLAVE

SÉCULO VI A.C. : ZOROASTRO

- **Un único deus:** *Ahura Mazda*, o Señor da Sabiduría. **Primeira relixión monoteísta.** Adoran o lume nos seus rituais.
- **Loita cósmica entre o ben** (*Spenta Mainyu*) e o mal (*Angra Mainyu*) no universo rexido por *Ahura Mazda*.
- **Xuízo das almas** (*Chinvat*) e **Xuízo final** (*Saosyat*) (mesianismo)
- Creencia na que un día no futuro o **ben prevalecerá, rexenerándose o mundo, libre de corrupción.**
- **Libre albedrío y la ética del libre albedrío**

SÉCULO VI A.C. – GRECIA. O NACEMENTO DA FILOSOFÍA

¿Por qué nace a filosofía en Grecia?

• Diferentes perspectivas:

- A súa distribución en pequenas **ciudades – estado** (*polis*) favorece a competencia entre elas fomentando a investigación científica.
- A dualidade **relixión – ciencia** non é tan forte coma noutras culturas.
- Gran **interese na adivinación**, polo que comprender a natureza permitía facer mellores prediccións.
- A **proximidade co imperio persa** permitiulles obter coñecementos científicos moi diversos.

SÉCULO VI A.C. – GRECIA. O NACEMENTO DA FILOSOFÍA

O paso do **mythos ao logos**

- Representa a transición entre a explicación irracional da natureza e a racional.
- O **mito** explica a natureza se explica desde a **arbitrariedade das accións dos deuses**.
- O **logos** busca explicacións racionais que permitan formular **leis necesarias** para que se dean eses fenómenos.

SÉCULO VI A.C. GRECIA - O NACIMENTO DA FILOSOFÍA

SÉCULO VI A.C. – GRECIA. O NACIMIENTO DA FILOSOFÍA

- ○ **naturalismo**
- ○ **arkhé, arché** ou **arjé** (principio)
 - **Monistas:** Sólo un elemento é o arjé.
 - **Pluralistas:** Máis de un elemento.
- Unha boa parte das obras escritas conservadas se titulan *Sobre a natureza* o *Acercas da natureza*

MONISTAS	TALES DE MILETO Θαλής ο Μιλήσιος		la sustancia primordial que compone el Universo (<i>arché</i>) es EL AGUA fuente de vida, sustento de alimentación para todo ser vivo y lugar sobre el que se encuentra la Tierra
	PARMÉNIDES Παρμενίδης		la sustancia primordial que compone el Universo (<i>arché</i>) es EL SER un elemento inmutable, único e inmóvil, eterno y compacto, se relaciona con la perfección de la forma esférica
	HERÁCLITO Ἡράκλειτος		la sustancia primordial que compone el Universo (<i>arché</i>) es EL FUEGO metáfora para reflejar el constante cambio, como la llama que no se apaga pero que se mueve
	ANAXIMANDRO Ἀναξίμανδρος		la sustancia primordial que compone el Universo (<i>arché</i>) es LO APEIRON lo ilimitado, lo infinito, una sustancia elemental sin forma e imposible de definir, pero que supone el principio de todas las cosas
	PITÁGORAS Πυθαγόρας		la sustancia primordial que compone el Universo (<i>arché</i>) es LOS NÚMEROS entendiendo los números como algo real, no creado por el cerebro humano, se plantea que éstos son la esencia de las cosas
	ANAXÍMENES Ἀναξίμενης		la sustancia primordial que compone el Universo (<i>arché</i>) es EL AIRE la sustancia esencial que se transforma en todo lo demás mediante los procesos de rarefacción y condensación
	DEMÓCRITO Δημόκριτος		la sustancia primordial que compone el Universo (<i>arché</i>) es LOS ÁTOMOS tanto Demócrito como Leucipo fueron los primeros en defender la existencia de átomos, elementos no divisibles que construyen todo
PLURALISTAS	EMPÉDOCLES Ἐμπεδοκλής		las sustancias primordiales que componen el Universo (<i>arché</i>) son EL AGUA, EL FUEGO, LA TIERRA Y EL AIRE
	ANAXÁGORAS Ἀναξαγόρας		las sustancias primordiales que componen el Universo (<i>arché</i>) son SEMILLAS una infinidad de elementos, componentes que son semillas y que tienen cualidades diferentes, pero que se juntan para formar todo

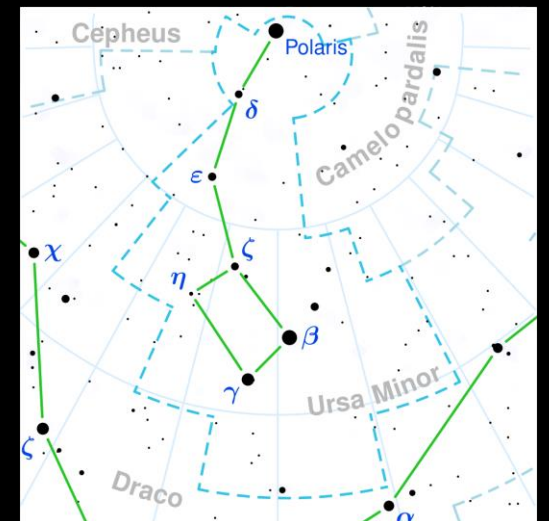
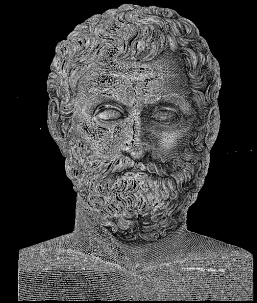
OS PRESOCRÁTICOS. OS MILESIOS

- Nos séculos VII e VI a.C. a cidade costeira de **Mileto** era un importante **enclave comercial**.
- Era unha **cidade moderna** fronteira entre o mundo grego e persa.
- Esa riqueza permitiu os milesios adicar tempo a outras actividades como a **investigación** (astronomía, física, navegación).

OS PRESOCRÁTICOS. TALES DE MILETO

- Enxeñeiro de orixe fenicio.
- Viaxou moito o que lle permitiu aprender dos **caldeos** e **exipcios**
- Prototipo de sabio distraído, alcanzou gran fama ao “**predicir**” un eclipse.
- **Mediu a altura das pirámides** mediante a sombra proxectada.
- Dividiu o ano en **365 días**.
- Descubriu a **Osa menor** e a súa importancia na navegación.

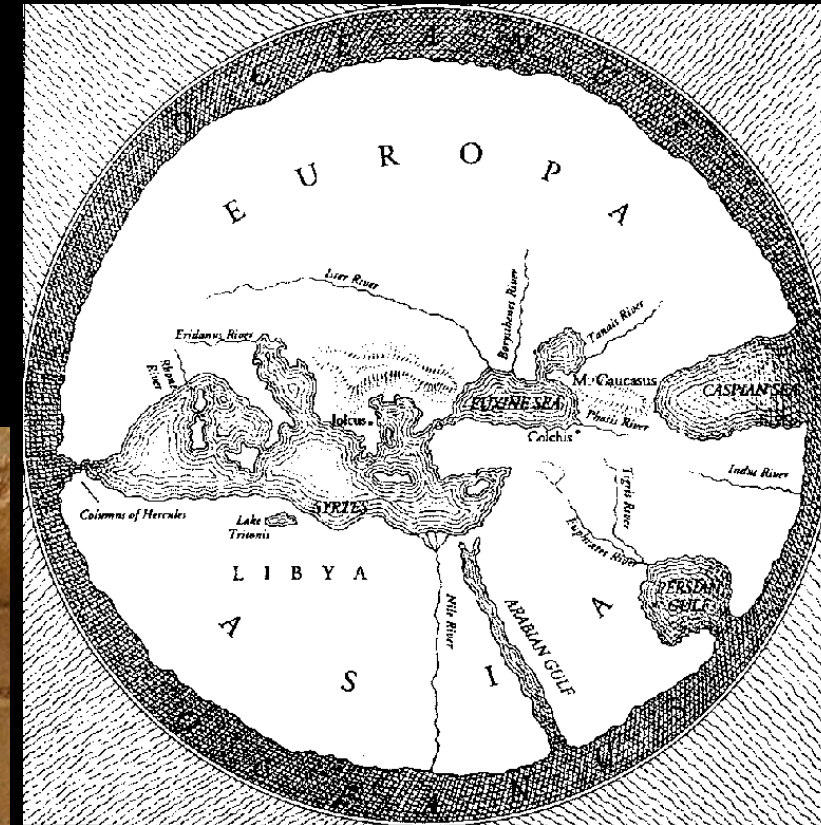
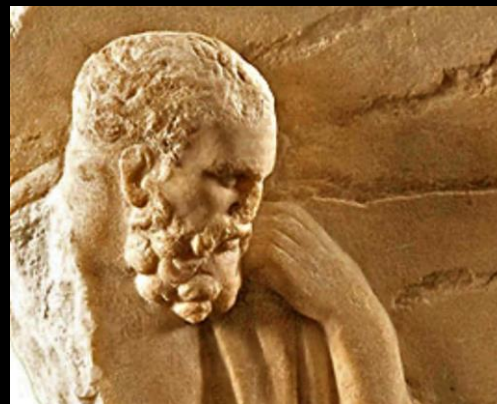
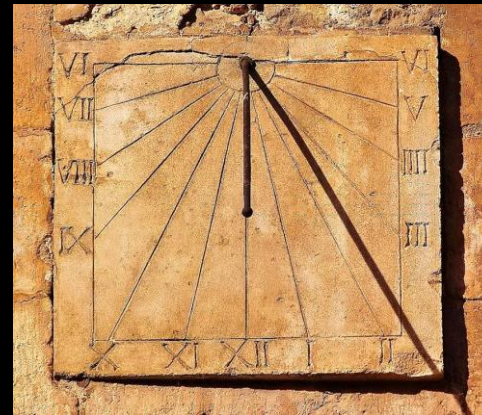
OS PRESOCRÁTICOS. TALES DE MILETO

- Arjé: **Auga***
- A humidade está asociada á vida, a sequeidade á morte e ao mundo inerte → A auga como **fonte e elemento clave na vida**.
- Quizáis influido por exipcios e caldeos.

OS PRESOCRÁTICOS. ANAXIMANDRO DE MILETO

- Discípulo de Tales
- Foi o primeiro en debuxar un **mapa cartográfico “científico”** do mundo.
- Atribuída a invención do **gnomon** (reloxo solar)
- Gran **viaxeiro**.
- **Predixo un terremoto** axudando a salvar moitas vidas

OS PRESOCRÁTICOS. ANAXIMANDRO DE MILETO

- Os catro elementos (auga, terra, aire, lume) manteñen unha loita cósmica pola **dominación** e prevalencia.
- O problema é que a **preminencia dun elemento significaría a destrucción dos demais**:
 - Ningún dos catro elementos pode ser arjé.
 - Polo tanto, auga, terra, aire e lume son entidades **limitadas**.

¿Pero limitadas por qué ou por quen?

¿Quen mantén o equilibrio entre os elementos?

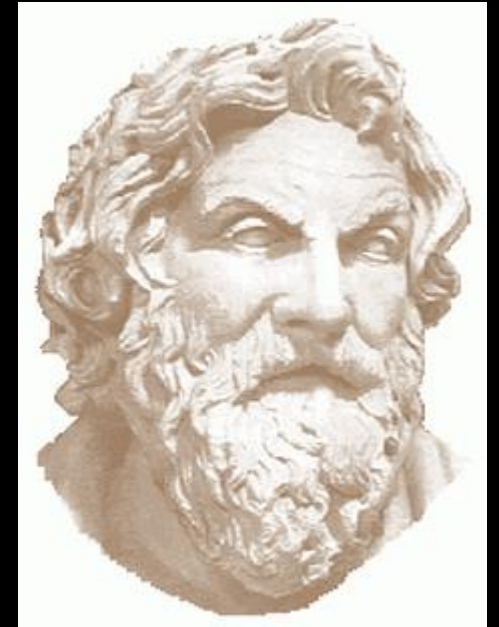
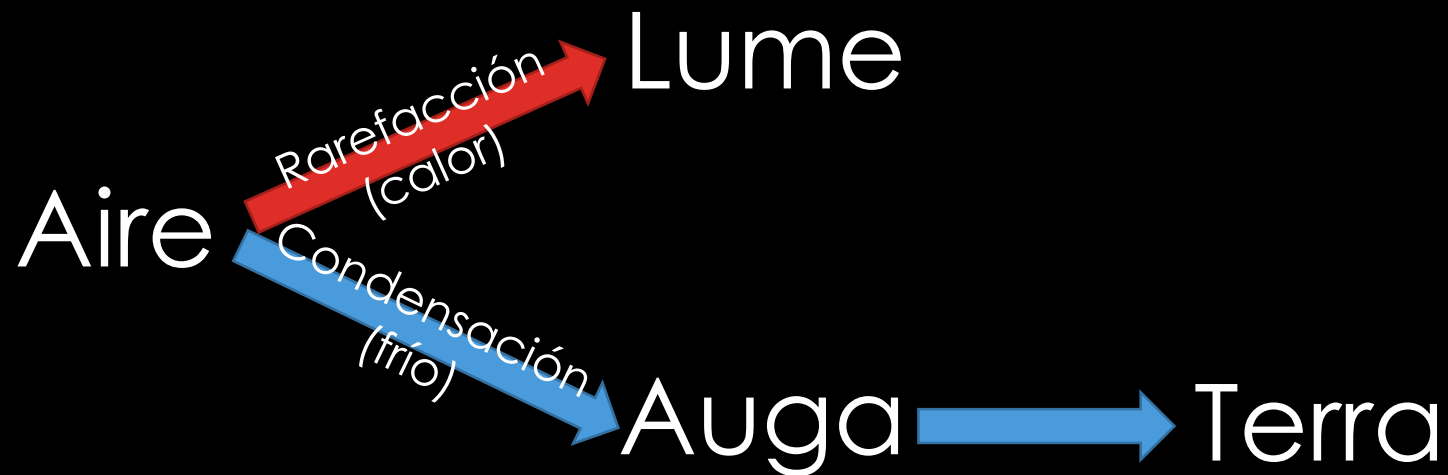
OS PRESOCRÁTICOS. ANAXIMANDRO DE MILETO

- Arjé: **Ápeiron**
- É unha sorte de **super - elemento** que mantén o equilibrio no universo.
- No **ápeiron todo comienza e todo termina.**
- Se un elemento se **excede** o **ápeiron** o repele **recuperando o equilibrio**
- O **ápeiron** é o principio do universo do que xurden o calor e o frío e, de ahí, todo o demais.

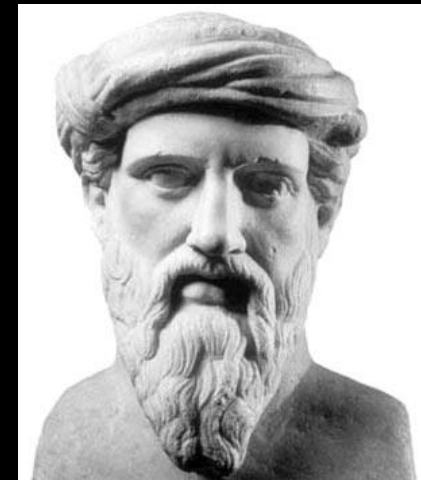
OS PRESOCRÁTICOS. ANAXÍMENES DE MILETO

- Intenta **reconciliar** a **Tales** e **Anaximandro**.
- Arjé: **Aire** (invisible e natural. Necesario para a vida)

OS PRESOCRÁTICOS. PITÁGORAS

- Arjé: **Número**.
- Asigna a cada número una forma xeométrica:
 - 1 : punto
 - 2 : recta
 - 3 : plano
 - 4 : sólido

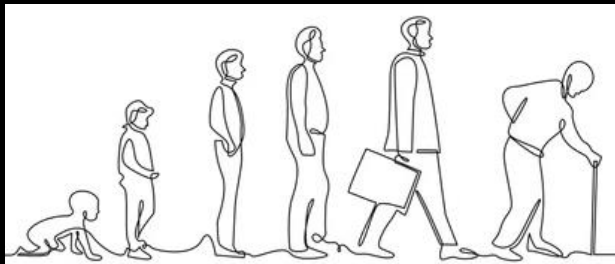
“Dado que todas as cousas deste mundo teñen forma, e esta se pode descomponer nun conxunto de puntos e liñas, o principio fundamental do mundo debe ser o número.”

RESUMO

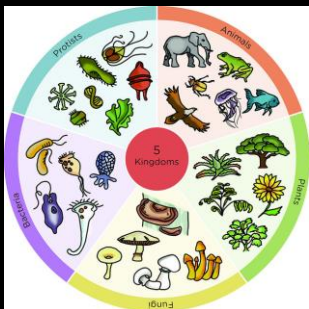
S. VI a.C. Paso do **mythos** (irracionalidade) ao **logos** (racionalidade)

Os **presocráticos**. Observación racional da natureza (*physis*)

Movimento
(cambio)

Multiplicidade
(diversidade de seres)

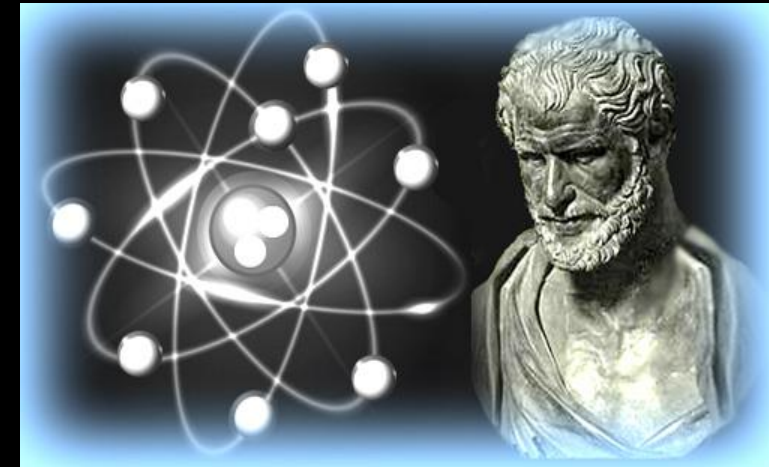
Arché
(arjé)
principio fundamental
do universo / natureza

Monistas
(1 elemento
como arché)

Pluralistas
(+1 elemento)

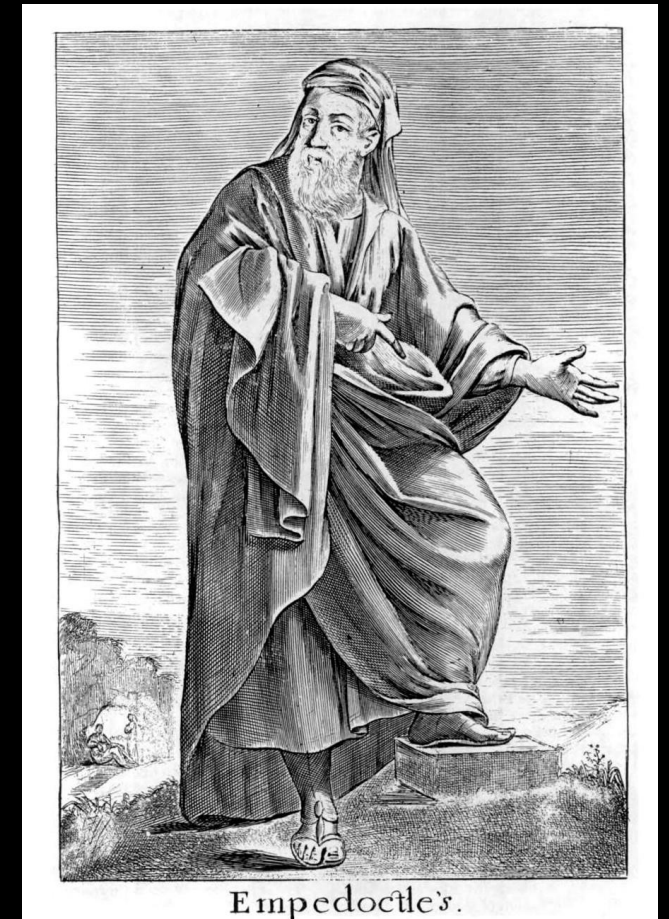
OS PRESOCRÁTICOS. DEMÓCRITO

- Arjé: **O átomo**
- É a primeira **teoría atómica** da historia
- Os átomos son pequenas partículas:
 - **Indivisibles** (totalmente compactas)
 - **Distintas xeométricamente**
 - **Eternos** (existen desde sempre)
- Concibe un universo composto de **átomos + vacío**

OS PRESOCRÁTICOS. PLURALISTAS: EMPÉDOCLES

- Arjé: **Auga, Terra, Aire e Lume.**
- Os elementos se mezclan ou separan por dous principios:
 - Amor
 - Odio / Discordia

OS PRESOCRÁTICOS. PLURALISTAS: ANAXÁGORAS

- Arjé: **Semillas (spérmata)**
- Estas semillas están presentes en todas as cousas
- **Infinitas** (tanto en número como en cualidade)
- As semillas son diseminadas ordeadamente polo **Nous** (mente, intelecto)
 - O **Nous** se **opón** ao **Caos**.
 - O **Nous** non é un Deus.
 - O **Nous** **ordena**, non crea.

OS PRESOCRÁTICOS. PLURALISTAS: ANAXÁGORAS

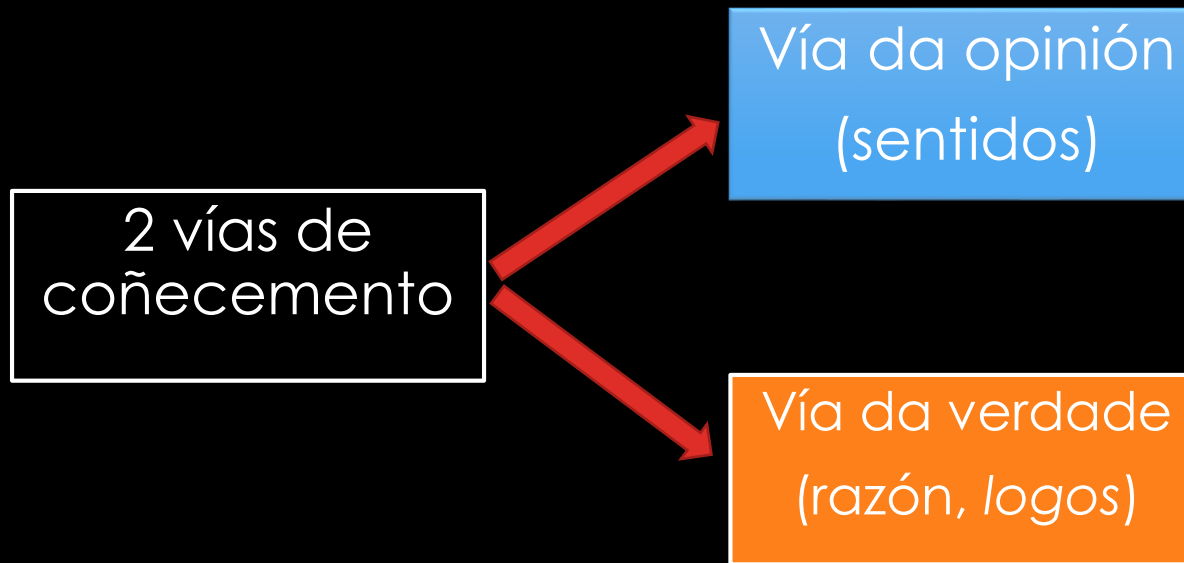
- Atribúenselle **moitas prediccións** (eclipses, terremotos e incluso a caída dun meteorito) con éxito o que lle proporcionou unha **enorme credibilidade**.
- A súa postura **racionalista** (especialmente no tocante a astronomía) causoulle problemas coas autoridades relixiosas en Atenas.
- Humillado, conta a tradición que **deixouse morrer de fame** pedindo como “**último desexo**” que lle deran **un día libre de clase aos nenos de Lampsaco**.

OS PRESOCRÁTICOS. PARMÉNIDES

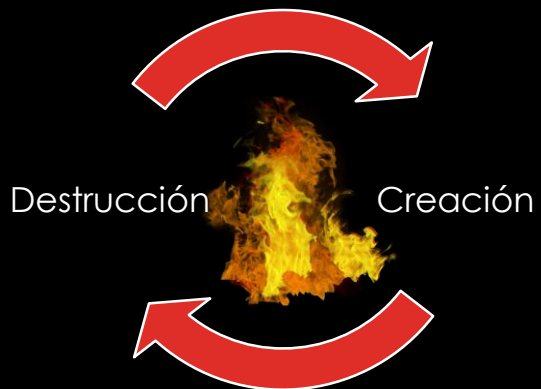
Considera que **os sentidos son enganosos e non fiables**
(os sentidos perciben o cambio e a multiplicidade)

Coñecemento
aparente (non
real)

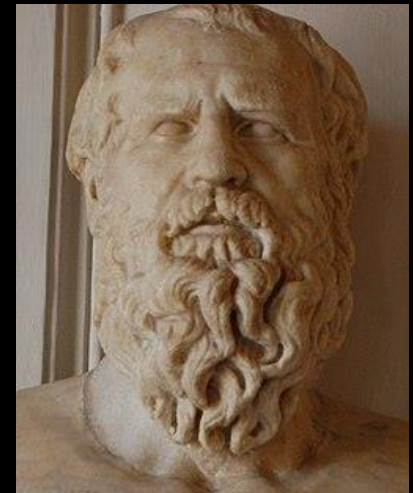
OS PRESOCRÁTICOS. HERÁCLITO

- Arjé: **O lume**
- A diferencia de Parménides, pensa que o mundo está en **constante cambio** (**devir**).
- Escolle o lume, por consideralo como creador e destructor nun ciclo sin fin de eterno cambio.

“Non é posible bañarse dúas veces no mesmo río”

“Todo flúe” (*Panta rei*)

OS PRESOCRÁTICOS. HERÁCLITO

- Coñecido como “O oscuro” polo seu **estilo críptico e oracular** → Diferentes interpretacións.
- Concibe o universo como un **escenario de loita entre opostos** onde o *logos* mantén o equilibrio.
- Tamén considera **enganosos os sentidos** porque fannos crer que poida existir algo eterno e único.
- Apela a **razón** (*logos*) para poder alcanzar un **coñecemento verdadeiro**.

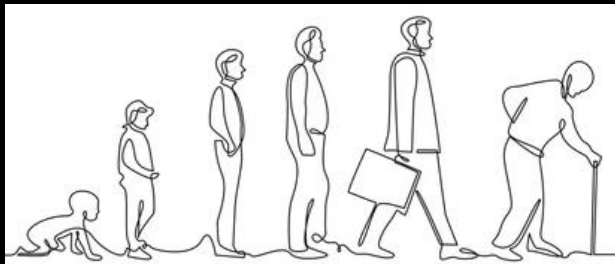
“A guerra é a nai de todas as cousas”

RESUMO

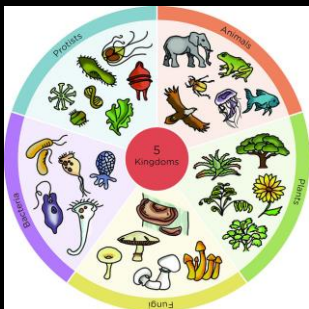
S. VI a.C. Paso do **mythos** (irracionalidade) ao **logos** (racionalidade)

Os **presocráticos**. Observación racional da natureza (*physis*)

Movimento
(cambio)

Multiplicidade
(diversidade de seres)

Arché
(arjé)
principio fundamental
do universo / natureza

Monistas
(1 elemento
como arché)

Pluralistas
(+1 elemento)

MONISTAS

TALES DE MILETO
Θαλής ο Μιλήσιος

la sustancia primordial que compone el Universo (*arché*) es
EL AGUA fuente de vida, sustento de alimentación para todo ser vivo y lugar sobre el que se encuentra la Tierra

PARMÉNIDES
Παρμενίδης

la sustancia primordial que compone el Universo (*arché*) es
EL SER un elemento inmutable, único e inmóvil, eterno y compacto, se relaciona con la perfección de la forma esférica

HERÁCLITO
Ἡράκλειτος

la sustancia primordial que compone el Universo (*arché*) es
EL FUEGO metáfora para reflejar el constante cambio, como la llama que no se apaga pero que se mueve

ANAXIMANDRO
Ἀναξίμανδρος

la sustancia primordial que compone el Universo (*arché*) es
LO APEIRON lo ilimitado, lo infinito, una sustancia elemental sin forma e imposible de definir, pero que supone el principio de todas las cosas

PITÁGORAS
Πυθαγόρας

la sustancia primordial que compone el Universo (*arché*) es
LOS NÚMEROS entendiendo los números como algo real, no creado por el cerebro humano, se plantea que éstos son la esencia de las cosas

ANAXÍMENES
Ἀναξίμενης

la sustancia primordial que compone el Universo (*arché*) es
EL AIRE la sustancia esencial que se transforma en todo lo demás mediante los procesos de rarefacción y condensación

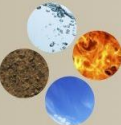
DEMÓCRITO
Δημόκριτος

la sustancia primordial que compone el Universo (*arché*) es
LOS ÁTOMOS tanto Demócrito como Leucipo fueron los primeros en defender la existencia de átomos, elementos no divisibles que construyen todo

PLURALISTAS

EMPÉDOCLES
Ἐμπεδοκλής

las sustancias primordiales que componen el Universo (*arché*) son
EL AGUA, EL FUEGO, LA TIERRA Y EL AIRE

ANAXÁGORAS
Ἀναξαγόρας

las sustancias primordiales que componen el Universo (*arché*) son
SEMILLAS una infinidad de elementos, componentes que son semillas y que tienen cualidades diferentes, pero que se juntan para formar todo